

Nr 234.

Av herr **Håstad m. fl.**, om viss ändring av § 63 riksdagsordningen.

I § 63 riksdagsordningen heter det:

»När fråga, varöver utskott sig utlåtit, till avgörande förekommer, äger kammaren att antingen genast, med bifall till utlåtandet eller utan avseende å vad utskottet föreslagit, fatta sitt beslut, eller, om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till riksdagen återförvisa.

Stanna kamrarna över någon fråga, däri ständigt eller i dess ställe särskilt tillsatt utskott sig yttrat, uti huvudsakliga eller till vissa delar olika beslut, då skall utskottet söka att de olika meningarna, såvida möjligt är, sammanjämka och med förslag därom till kamrarna inkomma.

Vad kamrarna sammanstämmande besluta, det vare riksdagens beslut. Bliva kamrarna ej, efter den behandling ovan är nämnd, om ett beslut ense, skall frågan, utom i de fall 65 § upptager, anses hava för den sessionen förfallit.»

Dessa stadganden ha, när det gäller sammanjämkning av skiljaktiga beslut, givits den tolkningen att utskottet endast kan avgiva ett sammanjämningsförslag. Skulle detta avslås av bägge kamrarna eller en av dem har frågan förfallit för sessionen, såvitt inte fråga är av den art att gemensam votering kan komma i fråga. Något nytt försök med sammanjämkning är utskottet med andra ord ej berättigat att göra. Endast om bägge kamrarna eller en av dem återremitterat sammanjämningsförslaget anses utskottet ha befogenhet att framlägga ett nytt dylikt memorial. Åtminstone Rydin, Thulin och Malmgren stödjade den tolkningen att återremiss av sammanjämningsförslag ger utskottet rätt att göra ett nytt, men sista, sammanjämningsförsök.

I regel ha dessa stadganden visat sig vara till fyllest för utjämning av sådana meningsmotsatser mellan kamrarna, vilka enligt grundlagen ej äro mera omfattande än att de böra kunna sammanjämkas till ett kamrarnas samfällda beslut. Emellertid inträffade det senast vid 1949 års vårsession, att ett lagförslag — om ståndrätt — föll till följd av att en kammare avslög sammanjämningsförslaget, trots att objektiva förutsättningar för ett slutligt enande sannolikt förefunnos, om utskottet ansett sig berättigat att framlägga ett nytt sammanjämningsförslag. Utan att vi här ta ståndpunkt till lagen eller dess materiella innehåll och oavsett att sammanjämningsförslagets behandling ägde rum vid vårsessionens sista reella arbetsplenum, något som skulle ha komplicerat frågans fortsatta behandling, demonstrerade denna frågas behandling att ifrågavarande grundlagsstadgande är onödigt restriktivt och kringskär riksdagens handlingsfrihet. Man behöver

endast göra det antagandet att riksdagen hade att behandla ett större lagförslag, t. ex. ett förslag av den nya rättegångsbalkens eller aktiebolagslagens omfattning. Om positiva meningsskiljaktigheter mellan kamrarna därvid skulle uppkomma i ett eller annat detaljavschnitt och den första sammanjämkningen skulle slå slint, innebure detta att hela lagförslaget föll och att allt arbete med att utarbeta och trycka en proposition, höra lagrådet samt skriva motioner liksom utskottsprövningen och kammardebatterna måste göras om. Visserligen kan det invändas häremot att kamrarna inför risken av hela lagförslaget fall och dess återupptagande vid en ny session borde i känslan av sitt ansvar utan vidare godtaga utskottets sammanjämkningsförslag. Men urgerandet av ett sådant tvång ter sig ur många synpunkter rentav betänkligt. Det skulle innebära, att utskottet i dylika fall i medvetandet om kamrarnas tvångsläge faktiskt skulle diktera beslutet å riksdagens vägnar, d. v. s. att kamrarnas fria prövningsrätt gjordes illusorisk. Erhöll utskottet däremot rätt att, sedan ett sammanjämkningsförslag fallit, göra ett nytt försök till »förmedling», därest utskottet funne omständigheterna tala därför, skulle detta innebära att kamrarnas grundlagsenliga uppgift och frihet att hävda särmeningar respekterades.

Enligt vår mening är det därför både av principiella och praktiska skäl motiverat att vid sådana skiljaktiga beslut, som enligt lighthörande grundlagsregler äro av art att kunna sammanjämkas, befullmäktiga vederbörande utskott att alltefter sitt eget bedömande framlägga ett nytt sammanjämkningsförslag därest det första försöket strandat. Någon anledning att binda utskottets handlingsfrihet till endast ett nytt försök synes knappast föreligga; utskottet självt torde bäst vara i stånd att pröva, om förutsättningar för mer än ett nytt försök verkligen kunna vara för handen. Med hänsyn till grundlagstextens ej otvetydiga utformning kan det sättas i fråga, om en grundlagsändring erfordras för att inaugureras en ny praxis. För vinnande av full klarhet föreslå vi emellertid att en omformulering göres i § 63 RO i angiven riktning och hemställa att konstitutionsutskottet måtte utarbeta och framlägga förslag till denna för riksdagen.

Även om det säkerligen endast mycket sällan kan tänkas inträffa att lägen liknande utgången i fjol våras skola uppkomma, synes det oss angeläget att grundlagen jämkas på så sätt att garantier ges att kamrarna vid skiljaktiga beslut ha möjligheter att inom tvåkamarsystemets nuvarande principiella ram finna en enande lösning på mest praktiska sätt, utan omotiverade restriktioner och utan faktiskt intrång på deras självständiga prövning.

Vi hemställa därför,

att riksdagen måtte såsom vilande för sin del besluta sådan ändring av § 63 riksdagsordningen att ständiga eller särskilda utskott vid sådana skiljaktiga beslut, som kunna

bli föremål för sammanjämkning, böra vara oförhindrade att, därest sammanjämningsförslag fallit, framlägga nytt dylikt för kamrarna.

Stockholm den 26 januari 1950.

Elis Håstad.

Olov Rylander.

Verner Hedlund.

Nr 235.

Av herr **Edström**, *i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Navigationsskolorna: Avlöningar.*

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 223.)

Stockholm den 26 januari 1950.

Walter Edström.

Nr 236.

Av herr **Edström**, *i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.*

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 130.)

Stockholm i januari 1950.

Walter Edström.
